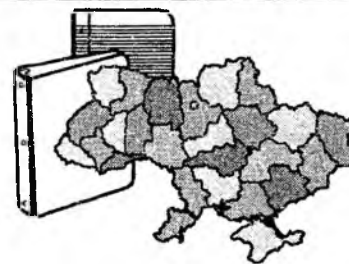

ЕКОНОМІКА РЕГІОНІВ

УДК 338.24 (477.64)

Семенов Г.А., Панкова М.О.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Розглядається стан інвестиційного процесу у Запорізькому регіоні, обґрунтовується доцільність оцінки ефективності використання іноземних інвестицій у регіоні за показником їх експортовіддачі.

The condition of the investment process in the Zaporizhzhya region is considered, expediency of the efficiency evaluation of using foreign investments in the region by the index of their export earnings is substantiated.

Подолання економічної кризи і забезпечення сталого розвитку внутрішнього ринку можливе лише за умов активізації підприємницької діяльності. Підприємницька діяльність є основою соціально-економічного розвитку країни. Ця проблема тісно пов'язана з наявністю ресурсів для розвитку економіки, удосконалення її структури. Найважливішим джерелом економічного зростання є інвестиції. Економічну природу інвестицій зумовлено закономірностями процесу розширеного відтворення основних фондів. Воно полягає у використанні додаткової частки суспільного продукту, національного доходу для збільшення кількості та якості елементів продуктивних сил суспільства.

Складність розрахунку ефективності інвестицій зумовлюється тим, що у практичній роботі важко правильно оцінити всі сторони діяльності як на етапі здійснення інвестицій, так і під час експлуатації інвестиційного проекту, точно спрогнозувати й домогтися високого ступеня достовірності інформації.

Зростання обсягу промислового виробництва в Запорізькій області триває декілька останніх років. Запорізький регіон має широкий ринок виробництва і споживання, що дозволяє вирішувати по території значну кількість проблем.

У той же час обсяги виробництва в машинобудуванні, легкій промисловості за останні 10 років скоротилися приблизно на 60%, у харчовій промисловості на 40%, у промисловості будівельних матеріалів приблизно на 70%. Структура промислового виробництва є деформованою, на 70% її складають ресурсомісткі галузі [1]. За 2001 рік приріст обсягів промислового виробництва порівняно з 2000 роком становив 2,4%. Найважливішою галуззю економіки регіону залишається металургійна промисловість, питома вага її в загальному обсязі складає 45%. Темп зниження промислового виробництва галузі становив за підсумками 2001 року 98,9% до рівня 2000 р. Причина зниження обсягів виробництва є в проблемах регулювання зовнішнього ринку. Так як металургійні підприємства експортоорієнтовані, то антидемпінгові розслідування, а їх в 2001 році було понад 80, частково перекрыли зовнішній ринок. Металургійна галузь могла б переорієнтуватись на внутрішній ринок, але внутрішнє споживання металопродукції ускладнене нерозвиненістю кредитних відносин, з причин низької платоспроможності машинобудівної галузі, яка є основним споживачем металопродукції.

Запорізький регіон, безперечно, потребує інвестицій. Запорізький регіон є самодостатнім. Виходячи з цього, інвестиційна політика облдержадміністрації спрямована на підтримку інвестиційної діяльності підприємств області. Одним з пріоритетів інвестиційної політики є формування внутрішнього ринку.

Основними джерелами фінансування для підприємств регіону є власні кошти, кошти державного та місцевого бюджетів, ресурси фінансово-кредитних установ, кошти від приватизації, іноземні інвестиції, кошти інноваційного фонду тощо.

Протягом останніх років в регіоні спостерігається тенденція щодо зростання загального обсягу інвестицій у регіон. Так, протягом 1999 року було залучено 1,5 млрд. грн., у 2000 році – майже 1,8 млрд. грн., у 2001 році – понад 2,3 млрд. грн. Найбільш значні обсяги інвестицій вкладені в основний капітал. У 2001 році за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 1196 млн. грн. капітальних вкладень. Зросла частка інвестицій у розвиток виробничого потенціалу, яка складає понад 86% загального обсягу освоєних капіталовкладень, збільшились витрати на створення активної частини основних фондів. Власні кошти підприємств склали понад 85% загального обсягу інвестицій в основний капітал, бюджетні кошти – лише 3,6%. Все це свідчить про значні потреби в оновленні основних фондів підприємств, рівень зносу яких досягає 60–70%, та про збільшення інвестиційних можливостей підприємств у результаті зростання їх доходів. Головними пріоритетами є об'єкти з високим рівнем будівельної готовності, зменшення обсягів незавершеного будівництва, оновлення основних фондів підприємств.

Важливим інвестиційним джерелом є кредитні ресурси банківської сфери, яких за станом на 01.10.2001 р. вкладено в економіку області понад 1046 млн. грн., або в 1,5 разу більше, ніж у 2000 році, з яких 47% – кредити у промисловість, 27% – у торгівлю та громадське харчування, 11% – в сільське господарство. За обсягом наданих кредитів область посідає 6 місце серед регіонів України.

В області зберігається тенденція збільшення кредитування банками і банківськими установами області підприємств сільського господарства. За 10 місяців 2002 року серед галузей економіки найбільше (у 4,2 рази) зросли обсяги кредитування саме сільськогосподарських підприємств.

Залученню фінансових ресурсів в агропромисловий сектор сприяла державна політика компенсації реформованим сільськогосподарським підприємствам частини плати за користування кредитами комерційних банків.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку області становив 6% від загального обсягу інвестицій, що вкладені в економіку України. Область посідає четверте місце серед регіонів щодо цього показника.

За результатами рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України область входить до групи регіонів-лідерів і посідає 6 місце.

Обсяг прямих іноземних інвестицій на душу населення в Запорізькій області перевищує середньоукраїнський рівень на \$36,9 і складає \$121,9. За цим показником область посідає друге місце після Київської області.

За 9 місяців 2001 року закордонними інвесторами вкладено іноземних інвестицій: прямих – \$25,2 млн., або 252,4% від прогнозу на рік, портфельних – \$0,04 млн., інших – \$20,4 млн.

Іноземні інвестиції вкладені у 145 підприємствах області.

Найбільший інтерес у інвесторів викликають такі галузі економіки області, як машинобудування (67,1%), харчова промисловість (9,3%), добувна промисловість (9,0%), оптова торгівля (4,2%) та металургія (2,6%).

У 2001 році на виконання державної програми вітчизняного літакобудування Запорізьким регіональним відділенням Державної інноваційної компанії прокредитований

інноваційний проект ВАТ “Мотор-Січ” – “Підготовка серійного виробництва двигунів Д-27 для літака АН-70” в обсязі 4,0 млн. грн.

Вихід на світовий ринок запорізьких підприємств здійснюється на основі обґрунтованої стратегії, яка поєднує інтереси держави, галузей і самих підприємств як експортерів та імпортерів продукції і товарів.

Державна інвестиційна політика покликана сформувавши в країні та регіонах зокрема сприятливий інвестиційний клімат. Однією з основних умов є можливості і потреби реальної економіки у високорентабельних вкладеннях. Ці можливості залежать від тону економіки, її готовності ввійти на нинішньому етапі на фазу піднесення. Досліджуючи якісну оцінку інвестиційного періоду, важливо визначити його економічну ефективність. Розглянемо цей чинник і його роль в економічному зростанні регіону [11].

Для розрахунку табл. 1 використаємо обсяги експорту товарів підприємств Запорізького регіону з іноземними інвестиціями за 1999–2000 рр., обсяг прямих іноземних інвестицій за цей самий період. На підставі даної інформації пропонуємо оцінювати ефективність використання іноземних інвестицій показником їх експортовіддачі:

$$E_{e,i} = ET/P,$$

де ET – обсяг експорту товарів підприємств з іноземними інвестиціями;

P – обсяг прямих іноземних інвестицій на кінець періоду.

Як видно з табл. 1, обсяги експорту товарів підприємств з іноземними інвестиціями збільшились у 2000 р. порівняно з попереднім роком майже в 1,8 рази, а обсяги іноземних інвестицій – на 2,7%. У результаті експортовіддача інвестицій зростає по цих підприємствах в 1,7 рази. Найбільша експортовіддача досягнута в легкій промисловості та кольоровій металургії, де на 1 дол. інвестиційних ресурсів у 2000 р. припадало відповідно 50,6 і 12,3 дол. експорту продукції. Причому в динаміці цей показник збільшився найвищими темпами в кольоровій металургії – в 13,6 рази.

Наведені показники свідчать про те, що в регіоні на практиці реалізується модель відкритої конкуренції в економіці, забезпечення якої було одним із ключових завдань економічних перетворень [11].

Експортовіддача інвестицій у 2000 р. по окремих галузях перевищувала її середній показник: у легкій промисловості – у 108,7 рази, кольоровій металургії – 26,3, чорній металургії – 3,6 рази тощо. У 2000 р. порівняно з 1999 р. експортовіддача інвестицій зростає у 2,3 рази на підприємствах машинобудування і металообробки. Проте, на наш погляд, інвестиційні ресурси іноземних партнерів використовуються не зовсім ефективно. Так, питома вага іноземних інвестицій цієї галузі становила 73,4% від загального обсягу в регіоні, а експортовіддача – лише 0,051 дол. на 1 дол. інвестицій.

У цій галузі зайнята майже половина всього промислово-виробничого персоналу, але виробляється лише 14,7% від загального обсягу промислової продукції регіону. За 2000 р. машинобудівники Запорізького регіону досягли збільшення обсягів виробництва на 47,2%. Це зростання забезпечили насамперед підприємства підйомно-транспортного машинобудування, а саме: ЗАТ “Запорізький завод важкого кранобудування”; електротехнічної промисловості – ВАТ: “Запоріжтрансформатор”, “Завод високовольтної апаратури”, “Завод “Перетворювач”, “Азовкабель”; компресорного і холодильного машинобудування – ВАТ “Мелітопольський компресор”, “Завод холодильного машинобудування “Рефма”; комунального машинобудування – Мелітопольський завод “Гідромаш”; автомобільної промисловості – ЗАТ “ЗАЗ”; підприємства з виробництва технологічного оснащення – СП ТОВ “Таврія-Магна”; авіаційної промисловості – ВАТ “Мотор-Січ” [11].

У 2000 р. збільшилось виробництво проводу неізолюваного для повітряних ліній електропередач в 3,3 рази, арматури промислової трубопровідної – в 2,7 рази, автомобілів – у 1,9 рази,

REGIONAL ECONOMICS

мостових електричних кранів – більш ніж в 1,8 рази, компресорів та перетворювачів силових потужністю 5 кВт і вище – в 1,6 рази, холодильних установок – на 18,3%, пральних машин – на 7,7%.

Таблиця 1

Ефективність використання іноземних інвестицій в Запорізькому регіоні за галузями

Галузь	Експорт товарів підприємств з іноземними інвестиціями, млн. дол.		Прямі іноземні інвестиції на кінець періоду, млн. дол.		Експортовіддача інвестицій			
	1999 р	2000 р	1999 р	2000 р	1999 р	2000 р	Зміна (+;-)	Темпи зростання (зниження) % (разів)
Всього:	58,2	102,9	215,1	221,0	0,217	0,466	0,195	172,0
Чорна металургія	38,9	35,0	18,3	20,9	2,126	1,675	-0,451	78,8
Кольорова металургія	0,9	42,9	1,0	3,5	0,9	12,257	11,357	у 13,6 р.б.
Машинобудування	3,6	8,2	162,7	162,3	0,022	0,051	0,029	у 2,3 р.б.
Легка промисловість	4,1	5,9	0,2	0,0	20,5	50,645	30,145	у 2,5 р.б.
Харчова промисловість	0,1	0,4	21,0	20,9	0,005	0,019	0,014	у 3,8 р.б.
Сільське господарство	0,0	0,0	0,2	0,2	0,283	0,105	-0,178	37,1
Транспорт і зв'язок	0,0	0,0	0,4	0,4	0,06	0,091	0,031	151,7
Торгівля і громадське харчування, з них:	6,6	8,1	7,0	6,9	0,942	1,174	0,232	124,6
Внутрішня торгівля	6,4	8,1	6,0	6,7	1,067	1,209	0,142	113,3
Зовнішня торгівля	0,2	-	1,0	0,2	0,20	-	-0,20	-
Інші галузі	4,0	2,4	4,3	5,9	0,93	0,407	-0,523	43,8

Разом з тим зменшився, порівняно з 1999 р., випуск дизелів і дизелів-генераторів, відцентрових насосів, електродвигунів змінного струму, рядкових жаток, роздавачів кормів.

Дуже значними залишаються обсяги нереалізованої продукції цієї галузі. Так, на 1 січня 2001 р. залишки холодильних установок становили 369 комплектів, що дорівнює 74,1% від випуску 2000 р., 5043 автомобіля – 43,6%, силових трансформаторів загальною потужністю 2122,2 тис. кВтА – 24,8%, 320 компресорів – 17,3%.

Отже, з одного боку, для створення передумов економічного зростання регіону залучення іноземних інвестицій має велике значення і дає позитивний результат, з другого – ці інвестиційні ресурси не завжди використовуються ефективно.

Наприклад, у харчовій промисловості експортовіддача у 2000 р. дорівнювала лише 0,019, що нижче від середнього показника по регіону у 24,5 рази. Як показують розрахунки, причиною низької ефективності використання іноземних інвестицій у цій галузі є перевищення обсягами іноземних інвестиційних ресурсів обсягів експорту продукції в 210 разів у 1999 р. і в 52,3 рази у 2000 р.

Серед 67 підприємств харчової промисловості тільки 3 (4,5%) були з іноземними інвестиціями: ВАТ "Пиво-безалкогольний комбінат "Славутич", Орендне підприємство "Бердянський винзавод", Українсько-німецьке СП "Алкор". Ці підприємства збільшили обсяги виробництва, зокрема експорт продукції зріс на 0,3 млн. дол., або в 4 рази.

Разом з тим продукція деяких підприємств харчової промисловості регіону не завжди користується попитом як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку. Зокрема, залишки продуктів харчування на 1 січня 2001 р. становили: 274 т кондитерських виробів, 714 т олії, 449 туб консервів, 126 тис. дкл безалкогольних напоїв. Звідси випливає, що в харчовій промисловості не використані всі можливості для збільшення обсягів експорту – одного із показників якості виробленої продукції [11].

Інвестиційна діяльність притаманна будь-якому підприємству, що діє в умовах ринку. Її метою є вибір найефективніших напрямків вкладення коштів у поліпшення зовнішніх і внутрішніх умов його функціонування.

В економічній політиці як України в цілому, так і підприємств регіону, залученню іноземних інвестицій надається велике значення, оскільки з ними пов'язують ефективність експорту-імпорту товарів. Досвід економічних реформ у країнах з перехідною економікою показує, що розширення зовнішньої торгівлі, насамперед експорту, є важливим чинником прискорення ринкової трансформації економіки.

Розвиток ринкових відносин підвищує відповідальність та самостійність підприємств щодо розробки і прийняття управлінських рішень щодо забезпечення ефективності їх роботи.

Оцінимо, наскільки раціонально використовується оборотний капітал підприємств з іноземними інвестиціями. Узагальнюючим показником може бути коефіцієнт віддачі оборотного капіталу.

Таблиця 2

Оцінка ефективності використання інвестиційних ресурсів підприємствами з іноземним капіталом у Запорізькому регіоні, млн. дол.

Показники	1999 р	2000 р	Зміни (+;-)	Темпи зростання, %
Валютна виручка експорту	58,2	102,9	44,7	176,8
Собівартість реалізованих товарів	7,1	10,5	3,4	147,9
Середній розмір оборотного капіталу	4,8	6,2	1,4	129,2
Коефіцієнт віддачі оборотного капіталу	12,1	16,6	4,5	137,2
Коефіцієнт ефективності експорту товарів	8,2	9,8	1,6	119,5

Валютна виручка експорту на кожний дол. США собівартості реалізованих товарів коливалась від 8,2 дол. у 1999 р. до 9,8 дол. у 2000 р., або збільшилася на 19,5%, що свідчить про ефективне використання підприємствами з іноземними інвестиціями оборотного капіталу. Крім того, як видно з табл. 2, віддача оборотного капіталу збільшилася на 4,5 дол. на кожний дол. оборотного капіталу [11].

У процесі порівняльного аналізу результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону нами визначено сучасні тенденції розвитку цієї діяльності (табл. 3).

Результати дослідження свідчать, що у 2000 р. на підприємствах з іноземними інвестиціями на 1 дол. імпорту товарів припадало 1,125 дол. експорту, але це співвідношення зменшилось порівняно з 1999 р. на 19%. Кращих результатів у 2000 р. досягли: сільське господарство, де на 1 дол. імпорту припадало майже 71 дол. експорту (хоча обсяги експорту та імпорту дуже незначні); чорна металургія, де цей показник дорівнював 8,3 і збільшився порівняно з 1999 р. на 7,1%.

Традиційно металургійна галузь регіону брала участь у міжнародному розподілу праці між металопереробними галузями країн СНД і Східної Європи, що зумовлює високу частку експорту в його валовому продукті.

Світовий розвиток чорної металургії формується під впливом об'єктивного зниження питомого металоспоживання за рахунок використання металопродукції підвищеної якості, а довгострокові прогнози (до 2005 р.) свідчать про те, що ринок сталі у США та Канаді стабілізується на рівні близько 100 млн. т.

У Японії, за рахунок винесення переробки сталі за межі країни, споживання сталі щорічно скорочувалося до 1% і в 2000 р. зменшилось приблизно до 85 млн. т. Зростання споживання переважно характерне для Західної Європи. Туреччина стоїть першою у списку споживання сталі. Збільшення споживання очікується також в Австралії та ПАР, тобто це і є основним напрямом реалізації експортного потенціалу регіону.

Про значні потенційні можливості регіону в сфері експортної діяльності наочно свідчить те, що в 2000 р. він здійснював зовнішньоторговельні операції з партнерами із 115 країн світу, а обсяги зовнішньої торгівлі товарами становили 2,1 млрд. дол. та збільшилися порівняно з 1999 р. на 18,8% (337,6 млн. дол.).

Таблиця 3

Співвідношення експорту-імпорту товарів на підприємствах з іноземними інвестиціями регіону

Галузь	Експорт, млн. дол.		Імпорт, млн. дол.		Співвідношення експорту-імпорту товарів		Темпи зростання, %
	1999 р	2000 р	1999 р	2000 р	1999 р	2000 р	
Усього:	58,2	102,9	41,9	91,5	1,389	1,125	81,0
Чорна металургія	38,9	35,0	5,0	4,2	7,780	8,333	107,1
Кольорова металургія	0,9	42,9	0,2	26,7	4,5	1,607	35,7
Машинобудування	3,6	8,2	11,1	38,8	0,324	0,211	65,1
Легка промисловість	4,1	5,9	3,4	4,9	1,206	0,033	99,8
Харчова промисловість	0,1	0,4	9,4	12,1	0,011	70,870	у 3 р.б.
Сільське господарство	0,0	0,0	0,2	0,0	0,203	0,092	у 349 р.б.
Транспорт і зв'язок	0,0	0,0	0,7	0,5	0,040	2,455	у 2,3 р.б.
Торгівля і громадське харчування, з них:	6,6	8,1	11,4	3,3	0,579	2,455	у 4,2 р.б.
Внутрішня торгівля	6,4	8,1	11,3	3,3	0,566	–	у 4,3 р.б.
Зовнішня торгівля	0,2	–	0,1	–	2,0	2,4	–
Інші галузі	4,0	2,4	0,5	1,0	8,0		у 30 р.б.

Упродовж 1996-2000 рр. зберігалось достатнє сальдо, яке також збільшилося за цей час на 14,1% (77,2 млн. дол. США) (табл. 4).

За рейтинговою оцінкою з експорту товарів регіон два останні роки (1999–2000 рр.) посідає четверте місце в Україні. На Запорізький регіон припадало в 2000 р. 7,4% зовнішньоторговельного обороту України, при цьому експорт товарів становив 9,7% від загального обсягу експорту України. Експортні поставки здійснювали 607 підприємств регіону, у тому числі 50 (8,2% від їх загальної кількості) підприємств з іноземними інвестиціями, на які припадало 7,5% від загального обсягу експорту товарів [11].

Підтримувати нарощування експорту регіону вдалося в основному за рахунок торгівлі з Російською Федерацією, Туреччиною, Китаєм, Сполученими Штатами Америки, Угорщиною, Німеччиною, Польщею. Обсяги експорту в ці країни з року в рік зростають, крім Китаю та Угорщини (табл. 5).

Таблиця 4

Зовнішньоторговельний оборот товарів Запорізького регіону в динаміці

Показники	Вартість, млн. дол.					Темпи зростання, %
	1996 р	1997 р	1998 р	1999 р	2000 р	
Зовнішньоторговельний оборот	1798,0	2137,8	1820,2	1534,3	2135,6	118,8
Експорт	1173,2	1328,5	1203,1	1134,3	1380,6	117,7
Імпорт	624,8	809,3	617,1	400,0	755,0	120,8
Сальдо (+;-)	548,4	519,2	586,0	734,3	625,6	114,1

Таблиця 5

Динаміка експорту товарів основним партнерам Запорізького регіону, млн. дол.

Показники	Вартість, млн. дол.					Темпи зростання, %
	1996 р	1997 р	1998 р	1999 р	2000 р	
Зовнішньоторговельний оборот	1798,0	2137,8	1820,2	1534,3	2135,6	118,8
Експорт	1173,2	1328,5	1203,1	1134,3	1380,6	117,7
Імпорт	624,8	809,3	617,1	400,0	755,0	120,8
Сальдо (+;-)	548,4	519,2	586,0	734,3	625,6	114,1

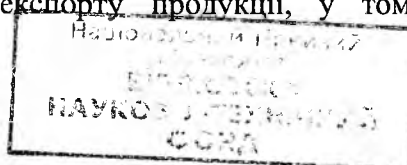
У структурі експорту підприємств з іноземними інвестиціями основу становили чорні метали, алюміній та вироби з нього, машини і механічне устаткування, електричні машини, продукти неорганічної хімії, шлаки та зола, мінеральне паливо, нафта та продукти її переробки, мідь та вироби з неї. У структурі експорту підвищилася питома вага товарів високого ступеня обробки. Поступово створюються передумови для прийняття Україною, зокрема Запорізьким регіоном, вимог, які висуваються ВТО.

У недалекому майбутньому Україна, а отже, і регіон, дістане можливість активніше боротися з дискримінацією її товарів на ринках інших країн. Таким чином, будуть ліквідовані основні перешкоди для просування товарів країни та регіону на світовий ринок.

Стратегічною метою підприємств регіону є підвищення ефективності та збільшення масштабів якості продукції, вдосконалення товарної та географічної структури експорту з використанням прогресивних форм міжнародного торговельно-економічного співробітництва.

Виконання стратегічної мети забезпечить “Програма стимулювання експортної продукції, у тому числі високотехнологічних виробів”, розроблена відповідно до доручення Президента України від 23.02.2000 р. № 1-14/314 та доручення Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 р. № 106/96.

Ця Програма визначає шляхи ефективного розв’язання однієї з найважливіших проблем національної економіки – підвищення експортного потенціалу вітчизняного виробництва шляхом стимулювання експорту продукції, у тому числі продукції високотехнологічних виробництв [11].

З метою успішної реалізації Програми передбачається розвиток відповідної інфраструктури, формування розгалуженої системи збуту товарів і послуг за кордоном шляхом створення мережі торговельних представництв, комерційних агентів, оптових складів, виставкових центрів та інших структур. Забезпечуватиметься подальша стабілізація експортної діяльності для отримання конкурентних переваг на світовому ринку, а також нової системи зовнішньоекономічної діяльності. Для здійснення структурних перетворень в експорті накопичуватимуться нові технології, реконструюватиметься виробництво. Створюватимуться умови для реалізації інвестиційних проектів програми, зокрема із залученням іноземних інвестицій.

Механізм залучення іноземних інвестицій та стимулювання інвесторів, що використовується у більшості держав і який можна рекомендувати для України, має такі особливості:

- сприятливе інвестиційне середовище (механізм державних гарантій захисту іноземних інвестицій; правовий режим; гарантії від зміни законодавства; скасування обмежень на розмір інвестицій);
- формування державної економічної політики щодо залучення іноземного капіталу (впровадження відкритої експортоорієнтованої моделі розвитку економіки; визначення пріоритетних напрямків використання інвестицій; розширення можливостей участі іноземних інвесторів у приватизації через конкурси, аукціони; автоматичний дозвіл на створення підприємств із 100% іноземним капіталом в експортоорієнтованих галузях; координація діяльності щодо залучення іноземних інвестицій з міжнародними організаціями);
- конкурентне ринкове середовище (блок централізованого забезпечення іноземних інвесторів; система державного контролю та проведення експертиз проектів; відкриття іноземним інвесторам доступу до ринку капіталів);
- система пільгового оподаткування іноземних інвестицій (система стимулювання іноземних інвестицій у реальний сектор залежно від пріоритетності об'єктів інвестування, обсягу інвестицій та терміну їх дії).

Таким чином, створення та ефективне функціонування механізму залучення іноземного капіталу сприятиме всебічному реформуванню економіки України, розвитку експортного потенціалу.

Література

1. Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты. – СПб.: Питер, 2001. – 409 с.
2. Янковский К., Мухарь И. Организация инвестиционной и инновационной деятельности. – СПб.: Питер, 2001. – 448 с.
3. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф. Инвестознавство. – К.: МАУП, 2000. – 408 с.
4. Федоренко В.Г. Инвестиційний менеджмент. – К.: МАУП, 1999. – 184 с.
5. Бочаров В.В. Инвестиционный менеджмент. – СПб.: Питер, 2000. – 160 с.
6. Ковалев В.И. Введение в финансовый менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 767 с.
7. Финансовый менеджмент / Под ред. В.С.Золотарева. – Р/Д.: Феникс, 2000. – 223 с.
8. Гридчина М.В. Финансовый менеджмент. – К.: МАУП, 1999. – 183 с.
9. Финансовый менеджмент / Под ред. Е.С.Стояновой. – М.: Перспектива, 1999. – 656 с.
10. Акофф Р. Планирование будущего корпорации. – М.: Прогресс, 1985. – 327 с.
11. Мерзляк А. Ефективність використання іноземних інвестицій в експортоорієнтованих галузях // Вісник УАДУ. – 2002. – № 4. – С. 117-124.

*Рекомендовано до публікації д.е.н.,
проф. Салигою С.Я. 30.03.03*

*Надійшла до редакції
16.03.03*